

En vinterdag på Mälaren

Karl-Erik Fridzén

Det är februarivinter, solsken och blå himmel över Mälaren då jag stiger av bussen vid färjeläget på Munsö. Ute i sundet är färjan på väg från Adelsö för att skeppa över en ny last av bilar som köar vid Sjöängen. Några gräsänder lyfter när färjan närmar sig och drar i väg en runda innan de åter lägger sig i rännen. På en privat brygga i närheten står en häger och kurar, inte så olik en gammal gubbe iklädd grå vadmalsrock.

Isarna lockar och jag följer vägen mot Väsby hage och vidare ut till Pimpeludd. Det drar en kall vind från norr så jag söker upp en plats i lä för att spanna på mig skridskorna. Ute på fjärden råmar och dundrar isarna då och då som ett avläggset åskväder.

Långt uppe i norr avtecknar sig två mörka prickar mot det bländvita tunna snötäcket. Kan det möjligen vara havsörnar? Jag tar fram kikaren och kollar, men det visar sig vara två

pimpelfiskare som sitter på sina stolryggsäckar och rycker abborre. I nordväst har isen tornat uppsig mot det lilla grundet Sparin så det gnistrar i solskenet. Sparin är ett välkänt tillhåll för abborre, särskilt på sommaren, för då brukar där ligga en ring av fiskande båtar kring grundet. I en annan del av fjärden står en bil parkerad på isen, vilket känns tryggt. Men man får vara försiktig där en råk ännu inte hunnit frysa till, för de kan vara både breda och opålitliga och

Häger på brygga

sträcka sig bortåt en kilometer eller mer på längden.

När jag nu tar mina första vingliga skridskoskär för året så infinner sig en härlig känsla av frihet. Att med så enkla medel och liten ansträngning kunna förflytta sig jättesnabbt över fjärdarna är ju fantastiskt. Redan efter några hundra meters åkning har jag fått in den rätta rytmen och sätter fart mot de två pimpelfiskarna för att se hur det går för dem. Framkommen dit ser jag att det ligger ett 30-tal småabborrar, eller tusenbröder som de kallas här i Mälaren, utspridda på isen framför dem. Där ligger också tre stora granna abborrar i en skön rad.

Hej, det går bra för er, säger jag. Ja men det mesta är ju bara kattmat. Nu väntar vi bara på att få en sån där stor till så vi får varsina två, sen får vi vara nöjda för i dag. Men dom där små duger väl också, undrar jag. Nej dom lämnar vi åt örnarna för di ska ju leva de också. Har ni sett några här i dag då? Ja de va två stycken här på morgonen men de flög över till ön där borta på andra sidan isrännan, säger en av dem och pekar bortåt Bastlangö. Di sitter nog ini tallarna där och väntar på att vi skall gå härifrån så di kan komma fram och ta för sig, säger den äldre mannen. Men ibland hinner korparna och trutarna före så örnarna blir utan, men se det har di börjat lära sig nu och blivit djärvare för varje gång vi är ute. Ja di e inte dumma de där örnarna. Hoppas att ni får den där fjärde storabborren snart å lycka till då, säger jag och åker vidare.

Ett svagt motorbuller hörs från farleden i väster och det dundrar dovt i isen. I gattet mellan Ytterholmens fyr och Bastlangö kommer en stor tankbåt fram och styr söder ut. Jag stannar till och tittar i kikaren för att se vad den heter. I stäven står det Tärntank, ett namn som jag sett förut här i farleden. Min färd fortsätter upp mellan Lilla och Stora Lindholmen och sedan svänger jag in till ön Tvigölingen där jag sätter mig i lä för att avnjuta en kopp kaffe. Plötsligt hör jag ett kraftigt vingsus bakom mig och vänder mig om. Där kommer en gammal havsörn strax ovan trädtopparna och tittar på mig som om den skulle kolla om jag fått någon

fisk. Jag griper efter kameran som ligger skjutklar intill mig och hinner ta en bild innan den försvinner bakom berget. Örnen sågs senare ute på fjärden flygande mot Fagerön drygt fem kilometer längre norr ut.

Efter kaffepausen går jag upp en sväng på ön och finner där en mängd stora vita spillningsblaffor under några grovgreniga tallar. Det ser ut som att detta är örnarnas favoritsittplats att spana ifrån, eller kanske rentav en sovplats efter alla fällda dun att döma. Här har de fin utsikt över holmarna runt omkring utan att själva bli sedda. Jag sitter och solar mig en stund innan jag bryter upp och fortsätter mot Flisa Tall, en pytteliten ö där det har häckat skarvar på senare tid. Ett par av deras gamla bon hänger nu på trekvart i tallarna som är kraftigt vitkalkade av spillning.

Jag fortsätter vidare förbi Nybogrundet och en bit ute på fjärden stannar jag för att avspana trädtopparna i skogen på Veckholms skjutfält. Där brukar det ibland sitta någon örn men ingenting syns där i dag. Långt borta vid Portugals udd lyser en vit snöhätta i toppen på en tall som avslöjar att det ligger ett fiskgjusbo där. Sedan skjutningarna numera upphört har fiskgjusarna där en fridfull plats att häcka på. Från Härjaröskogen längre söder ut ropar en korp. När jag tittar ditåt lösgör sig en stor mörk fågel från strandskogen och sätter kurs rakt mot mig. Det är ingen korp utan en örn av något slag. Jag står nu helt öppet ute på isen men fågeln ändrar ej kursen så jag misstänker att det är en kungsörn.

En havsörn skulle normalt ha ändrat sin kurs direkt om den sett en människa stå öppet på detta vis, men kungsörnar brukar ofta hålla den kurs de bestämt sig för, även om en människa råkar stå i dess väg. Detta har jag själv råkat ut för några gånger. När fågeln kommer närmare ser jag att det är en ung havsörn. Örnen flyger nästan rakt över mig på ungefär 35 meters höjd utan att reagera. Den var tydligen van vid fritidsfiskare och skulle väl se efter om det fanns någon kvarlämnad fisk på isen. Att jag inte var någon fiskare kunde den ju inte veta. Det verkar som att denna nya generation av havsörnar är mindre rädda för människor än den gamla

stammen, som ofta blev påskjutna då de kom i kontakt med människor. Denna örn flög sedan raka vägen bort till Ärtskär där den satte sig i en trädtopp och spanade, kanske lite besviken över att jag inte hade någon fisk att bjuda på.

Den korta vinterdagen började lida mot sitt slut och solens bana närmade sig trädtopparna i sydväst så det var nu dags att åka tillbaka

mot färjeläget vid Sjöängen där jag måste passa en buss för vidare hemfärd. När jag rundar Pimpeludd ser jag en havsörn som hänger i vinden över skogen på norra Adelsö, men i det starka motljuset kan jag inte avgöra om den är gammal eller ung. Kanske var det en av de två örnarna som pimpelfiskarna hade sett flyga över till Bastlangö på morgonen. Vem vet?

Havsörnar över vinteris.